

Od importu prvních čínských smluvních dělníků na Kubu uplynulo tento rok právě 160 let. Jejich přítomnost na ostrově si v polovině 19. století vyžádaly okolnosti spojené se zákazem obchodu s otroky a následně nedostatkem pracovní síly především v oblasti zemědělství.

Ve své diplomové práci Čínští smluvní dělníci na Kubě ve třetí čtvrtině devatenáctého století jsme vycházeli převážně z cizojazyčných zdrojů. Mezi nejznámější postavy zabývajícími se tímto problémem nelze nezařadit předního kubánského badatele, a demografa Juana Péreze de la Rivu. *Los culíes chinos en Cuba (1847 - 1880)*, *Contribucion al estudio de la inmigracion contratada en el Caribe* je velmi obsáhlá a zevrubná studie popisující čínské přistěhovalce na Kubě od počátku provozování žlutého obchodu od roku 1847 do jeho ukončení v roce 1877. Autor podrobuje kritice společenské struktury, jež dovolily, či přímo donutily přeměnit svobodného člověka v doživotního otroka. Neopomíná alespoň v hrubých rysech naznačit situaci čínských kulíů v Peru ani snahy Rady pro rozvoj o podporu bílého přistěhovalce. Podává shrnující informace o Číně v polovině 19. století. Vysvětluje důvody, jež zpravidla vedly Číňany k odchodu ze své vlasti. Ve svém pohledu dělí čínské kulie do tří kategorií. Nejprve na svobodné dělníky, kteří mířili především do Spojených států. Dále na "napůl svobodné", ti byli najímáni na práci do anglických a francouzských ostrovních kolonií a do třetí kategorie umístil kulie, jejichž osud byl zpečetěn podepsáním smlouvy na osm let, které se často protáhly na nekonečno. Destinacemi posledně jmenovaných se staly Peru a španělská kolonie Kuba. Pérez de la Riva zprostředkovává i demografické údaje ohledně čínských přistěhovalců na ostrově včetně popisu jejich každodenního života. Nezapomíná ani na roli Asiatů v průběhu desetileté války.